

Afluència de Pau Riba

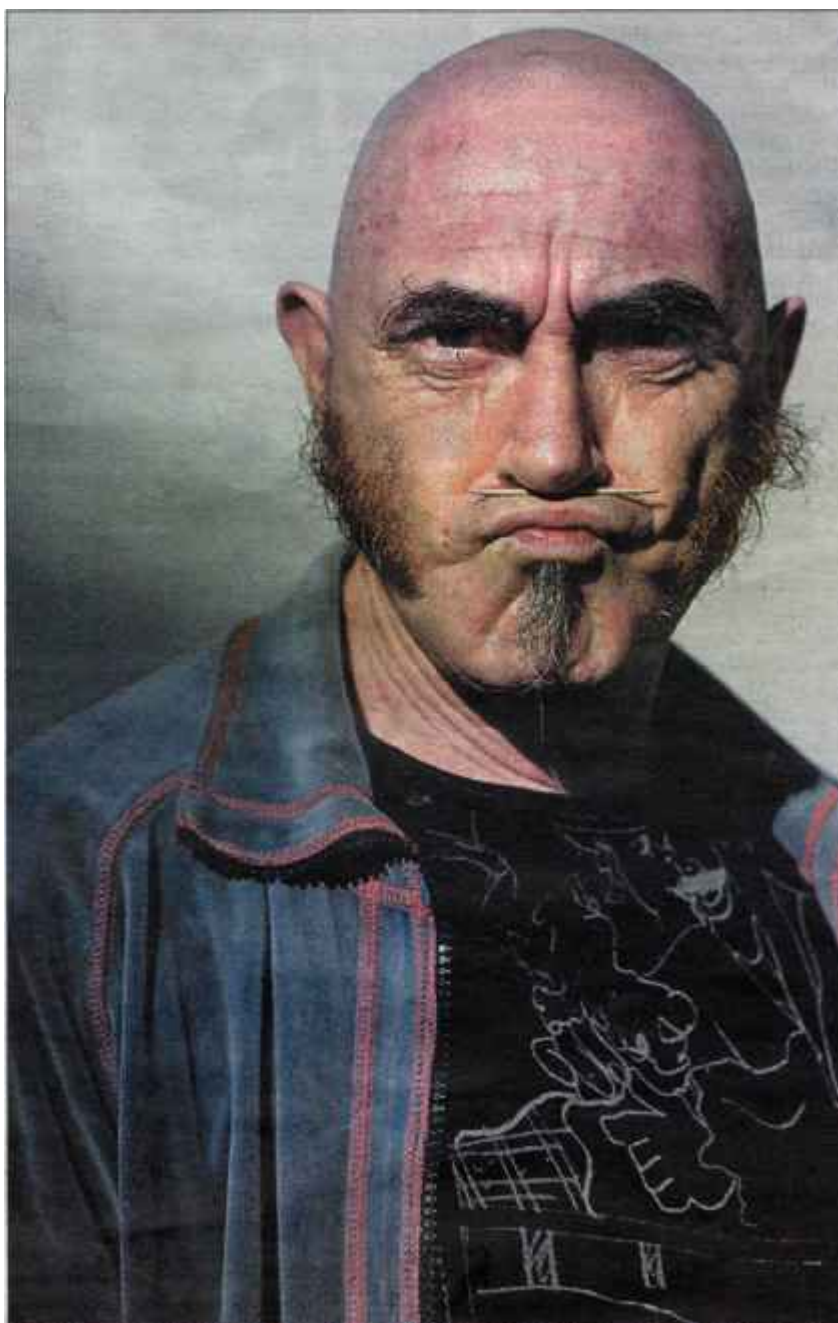
Del roc romànic a l'electrònica post-actual

ENRIC CASASSES
El dimoni de Pau Riba canta bé i no desentona, té una veu a voltes un punt esquerdada i un punt, quan vol, de regadora, però entona bé i li posa molta intenció, la veu té personalitat i ell dóna molt de caràcter al que diu, ho diu bé, sap modular els matisos o matisar les modulacions... i els aguts els clava, a vegades molt tensos o intensos, i quan els crida, quan els hi fot volum té molta potència, com quan fa rebotar l'última a d'assassinat en la cançó *He assassinat el meu amor*, que es pot sentir al *Disc dur* (1993). L'anunci del seu primer disc, *Taxista*, deia: "Té veu de regadora però una regadora fa florir tot un jardí" (1967). I sap ser dolç i fràgil, si convé, com a l'última cançó de *Licors* (1977), *Orenella i gladiol*. I té aquella marca de l'artista que fins i tot una cançó violenta i escruixidora com *Assassinat*, que hem sentint fa poc en directe, sigui un plaer escoltar-la.

El cantant Pau Riba escriu, per exemple, una cançó parlant de l'univers, sobre el conegut tema del *sorgit del no res*, que té molt poc a veure amb la Bíblia de Jahvè o amb el Déu de Sant Tomàs i més aviat tira cap a la guerra de les galàxies, que en el cas de Riba no és una bronquina entre bandetes d'humans perduts per la natura (estel·lar), sinó una epopeia en la qual els personatges són les estrelles, els sols, els planetes, les partícules elementals i els forats negres, com en el disc *Cosmosoma* (1997), de cançons de Pau Riba i arranjaments de Pastora.

Els humanets no en som protagonistes però hi fem tanmateix un paper, en aquesta història: "Nostre destí fou programat | a dins l'obscur codi genètic | d'aquesta raça de titans | que viu en dansa amb les estrelles" (en el context s'entén que els tals titans són els planetes), i vam ser creats per cobrir "la gran necessitat | que té la Terra de conèixer, | sense nosaltres no existeix | o no sap res de l'existència, | a través nostre descobriem | de què depèn la independència". La terra és el gran tema, i nosaltres "som els seus ulls i el seu mirall, | i som el grill de la consciència".

Per mi, aquesta visió o idea és central, i no sols en l'obra de Pau Riba: ho és en el món d'avui en la nostra situació moral i còsmica de vida o mort. El *Cosmosoma*, que no és de ciència-ficció, sinó de mitologia ficció (o no tan ficció) galàctica, comença amb una cita de la *Balada del sabater d'Or-*

Pau Riba, fotografiat ahir a Montcada. / CONSUELO BAUTISTA

dis, del gran poeta empordanès Fages de Climent (1902-1968).

El fabricant de cançons Pau Riba té una manera trobadoresca i molt seva de tocar la pera a les paraules, d'inventar senyals (noms nous per anomenar les enamorades), de trobar entremesclaments dements de mots pròxims o remots.

En moltes de les seves cançons, i

dels seus poemes, hi ha veritables descobriments dels jocs que els mots mateixos es juguen entre ells.

Un sol exemple: el llibre que recull les lletres de cançons que tenia escrites fins al moment, el 1997, es diu *Lletrada*. Aquesta passió per la fonètica i per la morfologia, sempre perseguint i trobant el sentit (perquè el que escriu,

Passa a la **pàgina 2**

Afluència de Pau Riba

Ve de la primera pàgina fins si en algun cas frega l'absurd, sempre té sentit), la follia pel llenguatge, per veure si el llenguatge ens pot explicar o aclarir alguna cosa, l'ha portat a publicar interessants treballs de *timologia*, part dels quals es troba reunida al volum *Al-lolàlia*, publicat per Proa el 1999, on descobreix noves maneres de descobrir l'origen de molts mots i expressions.

Si Pau Riba ha saquejat i sacsejat la fonètica del rock, la del folk, la de la cançó (tradicional i no), la de la poesia pura i la de la prosa (des de la novel·la fins a l'assaig polític), és perquè li interessa la fonètica de l'amor, i per això el preocupa la fonètica del nostre destí, del viure i del morir, del néixer i del créixer i del tenir fills. I fonètica ho dic en sentit ampli, des del més simple ah! fins als trencacolls més emocionants del significar.

L'escriptor Pau Riba no es passa el dia assegut a la taula d'escriure: és home en certa mesura i a la seva manera d'acció, i la seva acció es nota. Pau Riba no és provocador pel sol gust de provocar, que també, sinó sobretot perquè diu i fa el que li sembla que ha de fer i, inevitablement, sovint, trenca les previsions dels organitzadors, rebenta la bombolla del públic i desperta amb calfreds el sopor dels mons polític-o-culturals, que malgrat tot no tenen cura i de seguida tornen a fer pell morta, perquè els interessa més la insensibilitat. Pau Riba, provocador infiltrat al món de l'espectacle, munta números que produeixen estranyes urticàries i canta canyes que irriren

Pau Riba és un músic i un conjuinador d'experiments musicals molt variats i diversos

els uns i escandalitzen els altres.

Una de les més sonades va ser al Canet del 77: amb un sol tema de més de mitja hora, el poema gairebé èpic *Astarot Universdherba*, tres músics i un narrador (els Perucho's i Pau Riba vestit de gala amb una capa d'ales de gallina) van organitzar un cacau descomunal de crits i de soroll que fregava el llindar psico i àudio del que és suportable, si hem de fer cas dels comentaris de l'època.

Però si ho escoltem avui, en l'edició esplèndida que se n'ha fet al cap de vint anys, el 1998, a la discogràfica G3G (que funciona amb distribució avantguardista i ja té un catàleg molt considerable), resulta que no és més (ni menys!) que una obra d'art: un poema grandios dit o vomitat per Pau Riba amb l'ajut dels Perucho's (Oriol Ponsdevall àlies *Ginger* al saxo, Jordi Graells a la guitarra elèctrica i Oriol Perucho bateria, i hi faltava l'altre saxofonista, el pintor-poeta-músic Albert Subirats, que aquell 30 de juliol de 1977 estava, contra la seva voluntat, fent el servei militar).

Astarot Universdherba és el personatge central d'un poema d'invenció mitològica, no una lectura de la mitologia antiga a la manera d'altres Fedres i Antigones que es fan, no: he dit *invenció* mitològica, sobre l'amor i la mort i la maledicció de déu. Dintre la llau-na (que s'ha d'obrir amb obrellanes) de l'edició G3G, a més, hi ha un dels escrits més punyents que s'han dedicat a Pau Riba: *L'ham a la dicció de Déu*, de Víctor Nubla, que acaba dient que "si ara ningú fa Astarots Universdherba,

Pau Riba, a finals dels anys 60, prop de la seva casa a Collserola. / PLAR AYMERICH

Pastorets galàctics

Aquest sembla un bon any per a Pau Riba. Si el setembre passat li feien un homenatge a l'Auditori en record del 35è aniversari de la publicació del seu disc *Dioptria*, les seves actuacions, en bandes i formats diferents, abunden també a la cartellera catalana.

Sense anar més lluny, el proper dissabte participarà en una *Lectura Maratònica* de diversos poetes catalans en l'original i en la traducció castellana d'Orlan-

do Guillén per impulsar la publicació del llibre d'aquest últim poeta titulat *Doce poetas catalanes del siglo XX, con tres añadiduras y un apéndice de varia intención*. Serà a la Plaça Aliada Vermell de Barcelona, el dissabte i diumenge de 10 del matí a 10 de la nit, i hi seran convidats músics, cantants, pintors, dansaires i qui vulgui.

Però a més d'aquest acte de reivindicació poètica, el dia 30, i els següents dijous fins a l'11 de gener, presenta al Teatreneu

de Barcelona (Terol, 26), l'espectacle *Jisàs de Netzerit. Episodi 006: el pet del tro-per-tot*. Actuarà acompanyat de De Mortimers i assegura que en la versió d'enguany hi quedaran reflectits i satiritzats, en aquesta mena de Pastorets galàctics, els principals successos de la política internacional i nacional. L'espectacle farà gira paral·lela a Tarragona, L'Hospitalet, Sant Cugat, Vilassar de Dalt, Les Borges Blanques, Mataró i Igualada.

de Barcelona (Terol, 26), l'espectacle *Jisàs de Netzerit. Episodi 006: el pet del tro-per-tot*. Actuarà acompanyat de De Mortimers i assegura que en la versió d'enguany hi quedaran reflectits i satiritzats, en aquesta mena de Pastorets galàctics, els principals successos de la política internacional i nacional. L'espectacle farà gira paral·lela a Tarragona, L'Hospitalet, Sant Cugat, Vilassar de Dalt, Les Borges Blanques, Mataró i Igualada.

de Barcelona (Terol, 26), l'espectacle *Jisàs de Netzerit. Episodi 006: el pet del tro-per-tot*. Actuarà acompanyat de De Mortimers i assegura que en la versió d'enguany hi quedaran reflectits i satiritzats, en aquesta mena de Pastorets galàctics, els principals successos de la política internacional i nacional. L'espectacle farà gira paral·lela a Tarragona, L'Hospitalet, Sant Cugat, Vilassar de Dalt, Les Borges Blanques, Mataró i Igualada.

de Barcelona (Terol, 26), l'espectacle *Jisàs de Netzerit. Episodi 006: el pet del tro-per-tot*. Actuarà acompanyat de De Mortimers i assegura que en la versió d'enguany hi quedaran reflectits i satiritzats, en aquesta mena de Pastorets galàctics, els principals successos de la política internacional i nacional. L'espectacle farà gira paral·lela a Tarragona, L'Hospitalet, Sant Cugat, Vilassar de Dalt, Les Borges Blanques, Mataró i Igualada.

americà ja els hauria volgut, però no els han ni somiat. El 1975 el so de rock elèctric, contundent, amb músics inspirats, dona l'*Electròccid àccid alquimístic xoc* (rock valencià!), que sempre m'ha entusiasmat, però les melodies no són "algo sajonas", són Pau Riba.

I en aquest, el més roquer dels seus discs, s'hi troben algunes de les seves cançons catalanes més arrelades. N'hi ha dues, *Lluna estimada* i *Lluna robada*, que quan van sortir em van fer molt d'efecte, era quan jo estava a punt de començar a posar-me a escriure en vers, cosa que vaig fer al cap d'un any o dos. L'última empena me la va dar el Joanet Podrit (Sex Pistols) els mateixos dies que jo llegia el trobador Peire Vidal. Aleshores em vaig creure que era, jo, un trobador del segle XII (cosa que em va durar uns dos anys) i entremig, durant una temporadeta (un parell o tres de setmanes), em va pujar al cap la mania de fer-me fer cavaller, i un dia que hi havia en Pau se'm va escapar de preguntar si coneixien algú que em pogués declarar cavaller i en Pau va dir "quan vulguis", oferint-s'hi. Però en fi, no se'n va parlar més ni hi vam pensar més... De bon principi, paraules i visions d'en Pau s'han anat infiltrant ara d'una manera, ara d'una altra en els meus versos i visions.

Però entremig d'aquestes dues grans jugades (*Dioptria* i *Electròccid*) elèctriques i electritzants, hi ha dos discos acústics, de base de simple guitarra i ben diferents, emperò, l'un de l'altre, el *Dioptria 2*, que és el més psicodèlic (de tots), i *Jo, la donya i el gripau*,

No és provocador pel sol gust de provocar, que també, sinó perquè diu i fa el que li sembla

que sembla enregistrat en directe sota la figuera de la Mola amb un cordill i una espartanya i que testes molt assenyades consideren el millor d'en Pau i entre els millors de l'època.

Cal dir que els guitarres són els germans Toti i Martí Soler. L'ús, molt mesurat, d'un instrument africà aquí i d'un violoncel allà, acooreix subtilment aquestes extraordinàries cançons, com el bongo de *Mama nen* (gran lletra i ritme, ja l'haurien volguda Lennon i l'altre, una cançó així) o la guimbarda en el poema hermètic trismegístic *Ora Catalina*, de música aturada i extàtica davant de la imminència del part.

L'obra poètica i cançonística de Pau Riba es podria titular *les dones i els fills*. O, dit d'una altra manera, d'una banda hi ha la dona i de l'altra la necessitat de veure què farem, més endavant: la gran incògnita del final d'una civilització, la gran responsabilitat (oh!) del començar una altra era.

No sabem on és ni per on s'hi va, però des del primer dia sabem que no és cap aquí, sinó cap allà, més cap allà de Capellades, enllà del Mas Pallars (sobirà), on no arriba la política tal com s'entén avui i ni menys la publicitat. Pau Riba fa una passada bona de baïeta per esbandir les mentides predominants del segle XXI al llibre *No saltres els terroristes*, publicat enguany per Matriu/matràs (també en distribució creativa), fet de 33 breus paràgrafs i un poema final de tres estrofes de tres versos, engirgant una idea semblant a la de

Passa a la pàgina 3

Pau Riba, durant la seva actuació al Senglar Rock l'any passat. / HERMINIA SIRVENT

Ve de la pàgina 2

Chomsky però amb un estil més directe, més atrevit i, malgrat l'amargor del tema tractat, més divertit que el lingüista de Massachusetts. Per mi, és del més penetrant i convincent i assenyat que he sentit, com a reflexió social.

El primer disc petit de Pau Riba, del 1967, s'acompanyava amb una prosa que explica com va començar a fer cançons i acaba amb una llista de coses que li han fet aprendre'n, la qual culmina en els dos únics noms propis que hi ha en tot el text: "Moltes cançons de Bob Dylan i molts llibres de William Saroyan", que quan ho vaig llegir, als meus 16 anys, em va sorprendre i em va fer molta il·lusió que hi surtís.

L'armeni californià William Saroyan (1908-1981) és autor de *La comèdia humana*, novel·la, i també de teatre i de contes, i les coses que té bones són de les millors i més bondadoses de tot Amèrica: la bondat és un poder de la imaginació (cosa oposada i incompatible amb la imaginació del poder, per cert), i com més inventiva i desbordant sigui aquesta, millor. Pels anys 60, Saroyan va tenir bastant de renom i no entenc que no s'hagi tornat a posar de moda. Deu ser perquè la bondat autèntica està més mal vista fins que la maldat. Ni que sigui nat als EE UU.

A temporades potser ha tret menys coses a la llum, però Pau Riba no para. Ara mateix té diversos i diferents llibres en marxa, com un d'història de la música, té repertori en directe funcionant amb cinc formacions diferents (Ribaibal, Muu, Mortimers, la Banda de Lladres, i els Mil Simones), i

està mirant d'enregistrar coses noves plenes de la urgència d'avui. Si el 1993 en el disc *De Riba a Riba* cantava poemes de Clementina Arderiu i versos de Carles Riba, darrerament ha posat música amb rap a una prosa de Francesc Pujols. Aquests dies presenta, entreteixit de *nadadales transdicionals*, l'episodi 006 del Jisàs, una relectura del mite de Jesús, ara sí, en ciència-ficció i sàtira social, que aquest any deu ser bastant apocalíptic perquè es titula *Lo pet del tro per tot*.

El real i sentit homenatge a *Dioptria* i de passada a l'època de pre-dioptria i també a *Jo, la donya i el gripau*, i a *Licors*, i a *l'Electròccid*, i així successivament, l'ha rebut Pau Riba i tota l'afició aquest estiu a les festes de Gràcia, i en alguna altra ocasió, al veure

Té repertori en directe funcionant amb cinc formacions diferents

que músics més joves, part de Don Simon i Telefunken i de Mil pesetas fusionats en els Mil Simones, l'acompanyen amb arranjaments nous d'allò més inventius i en perfecta i intel·ligent sintonia amb l'esperit i el sentit de l'ànima juganera i desperta de l'obra de Pau Riba i de Pau Riba. Entre aquests i tots els altres grups esmentats, Pau Riba avui viu envoltat d'una explosió de creativitat musical i interpretativa que fa que els seus concerts siguin cada vegada nous i sempre ben partits. Aquests remolins d'energia no li impedeixen de fer ell les seves coses, a casa seva, sol o

amb Memi March, ànima de Matriu/matràs, ni de tenir col·laboracions concretes amb altres, ni d'anar preparant no sé ben bé què però que donarà fruits i ens sorprendrà, amb sonoritats post-actuals i lletres que parlen i diuen del que importa.

He sentit una mala còpia d'un enregistrament (anys 70?) d'un petit i fascinant cicle de quatre cançons, *La llei polar trinitària i cíclica de la natura*, que és una joia i dóna una altra faceta important per entendre el Pau Riba d'aquella primera època que va del *Taxista* als *Licors*. S'hauria de descobrir qui en té la cinta bona o el *màster* per poder-ho publicar. Hi ha flauta de bec i violí i m'ha semblat que s'hi reconeix una formació que l'havia acompanyat en directe un temps, en una línia potser cosina germana de la Incredible String Band però peculiar, i de les més genuïnament *pau-ribesques*. I les cançons són molt boniques. Sovint Pau Riba escriu cançons que formen cicles temàtics (un podria ser *Jo, la donya i el gripau*) o narratius (com el *Transnarcís* o el *Cosmosoma*). O cançons que són elles soles tota una obra gairebé extensa, (com *Licors* o el poema *Astarot Universdherba*). I també té cançons-cançons, siguin líriques, siguin de sirventès, com per exemple entre les primeres *Llàgrimes i pètons* o *Crida'm a través de la nit* o *Vaig ser indigne del teu somni* (altrament dita *La flor del taronger*), i entre les segones, les de penetració més social o ètica, *Els morts de l'any quaranta*, *Vostè (tu, tu mateixa)*, *Quins ous...*

I cada any, per Nadal, presenta el seu programa de nadales.